

Tähän asiakirjaan on koottu tarkastuslautakunnan vuoden 2025 arviointikertomuksesta keskeisiä havaintoja ja toimenpidesuosituksia (*arviointikertomuksen 6. kappale Tarkastuslautakunnan huomioita ja yhteenveto*).

Vastaukset kuhunkin havaintoon on koottu toimialojen yhteisenä työnä. Tarkastuslautakunnan kirjaukset erottuvat tekstistä merkinnällä **Tarkastuslautakunta**. Vastaus on tuotettu merkinnällä **Kh:n vastaus**.

Toimintaympäristö ja taloustavoitteet

Tarkastuslautakunta: Strategian tulee perustua kaupungin nykytilanteeseen sekä arvioon tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kaupungin tehtävien toteuttamiseen. Toiminnan tavoitteiden valmistelua kannattaa edelleen kehittää siihen suuntaan, että ne tukevat strategian toteuttamista sekä valtuustokaudella että vuosittain. Tavoitteiden kautta johtaminen on valtuuston keskeinen työkalu.

Kh:n vastaus: Kaupunginhallitus jakaa tarkastuslautakunnan näkemyksen siitä, että kaupungin strategian on pohjauduttava vahvasti ajantasaiseen tilannekuvaan ja ennakoivaan toimintaympäristöanalyysiin. Kaupunginhallitus pitää tavoitteilla johtamista valtuuston keskeisenä ohjauskeinona ja sitoutuu kehittämään toiminnan tavoitteiden valmistelua lautakunnan esittämällä tavalla.

Harjavallan 2030 vuoteen ulottuvassa strategiatyössä ja talousarviovalmistelussa varmistetaan, että valtuustokauden pitkän aikavälin strategiset päämäärät ja vuosittaiset toiminnalliset tavoitteet muodostavat selkeän, toisiaan tukevan jatkumon. Vuosittaista talousarvioprosessia ohjaa strategia ja vuosittaiset tavoitteet tulee kytkeytyä vahvasti strategiaan päämääriin.

Tarkastuslautakunta: Tarkastuslautakunta toteaa, että kuntalain mukaan tavoitteet tulee sitoa osoitettuihin voimavaroihin. Talousarviossa osoitetaan toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tulosarvot. Tavoitteiden tehtävänä on osoittaa, mitä vaikutuksia varojen käytöllä on tarkoitus saada aikaan. Tavoitteiden asettelussa tulee huomioida tavoitteiden haastavuus sekä mahdollisuus vaikuttaa kaupungin omilla toimenpiteillä tavoitteiden toteuttamiseen.

Kh:n vastaus: Kaupunginhallitus toteaa, että talousarviovalmistelussa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että toiminnalliset tavoitteet ja niihin osoitetut voimavarat muodostavat tasapainoisen ja realistisen kokonaisuuden. Talousarvion laadintaohjeistus valmistellaan siten, että asetetut tavoitteet ovat tasapainossa resurssien kanssa ja suoraan kaupungin omilla toimilla edistettävissä.

Työllisyys

Tarkastuslautakunta: Työttömyysturvan Harjavallan rahoitusosuuden alentamiseksi tehtäviä toimenpiteitä on määrätietoisesti jatkettava ja tehostettava.

Tarkastuslautakunta: Työllisyyspalveluja tulee kehittää yhteistyössä Satakunnan hyvinvointialueen kanssa toimintamalleja haastavassa työmarkkinatilanteessa olevien asiakkaiden polkuun kohti työllistymistä tai muuhun ratkaisuun pois työttömyydestä.

Kh:n vastaus: Kaupunginhallitus tunnistaa työttömyyden hoidon ja siihen liittyvien kuntaosuuksien merkittävän taloudellisen vaikutuksen kaupungin käyttötalouteen.

Kaupunki jatkaa ja tiivistää aktiivista yhteistyötä Satakunnan työllisyysalueen, elinkeinoelämän ja muiden sidosryhmien kanssa. Painopiste työllisyyden hoidossa tulee kaupunginhallituksen mielestä siirtää entistä vahvemmin ennakkoivaan työllisyyden hoitoon, pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisyyn sekä nopeaan reagointiin työttömyyden uhatessa.

Yhtenä konkreettisena esimerkkinä työllisyyden hoidon tehostamisesta ja uusien työllistymispolkujen rakentamisesta on yhteistyön tiivistäminen Nakkilan kunnan perustaman julkisomisteisen osakeyhtiön kanssa (NackeBy), jonka toiminta tukee työllistymistä ja työelämävalmiuksien vahvistamista alueella. Yhtiön tarkoituksena on tarjota käytännön mahdollisuuksia työkokeiluihin, palkkatukityöhön ja työelämävalmiuksien vahvistamiseen

Yhtiö on Nakkilan kunnan perustama, kokonaan julkisomisteinen osakeyhtiö, jonka toimintamalli perustuu yhteiskunnalliseen yritystoimintaan

Henkilökunta

Tarkastuslautakunta: Työ- ja työmatkatapaturmien sekä väkivalta – ja uhkatilanteiden määrien alentamiseksi edelleen tehostetaan ennaltaehkäisyä sekä työsuojelu – ja työturvallisuustoimenpiteitä.

Kh:n vastaus: Kaupunginhallitus suhtautuu työntekijöiden työturvallisuuteen ja työhyvinvointiin erittäin vakavasti ja jakaa tarkastuslautakunnan näkemyksen siitä, että tapaturmien sekä väkivalta- ja uhkatilanteiden määrää on pyrittävä määrätietoisesti alentamaan. Kaupunginhallitus korostaa, että turvallisen työympäristön varmistaminen on keskeinen osa kaupungin työnantajavastuuta.

Kaupungin työsuojelun tulee jatkaa ennaltaehkäisevää työsuojelu- ja työturvallisuustoimintaa kaikilla toimialoilla. Erityistä huomiota kiinnitetään riskien arvioinnin ajantasaisuuteen, uhkatilanteiden raportointikynnyksen madaltamiseen sekä henkilöstön säännölliseen kouluttamiseen. Työmatkatapaturmien ehkäisyssä panostetaan turvallisen liikkumisen edistämiseen ja viestintään. Väkivalta- ja uhkatilanteiden varalta varmistetaan, että jokaisella työyksiköllä on tietoisuus voimassa olevasta väkivalta- ja uhkatilanteiden ohjeistuksesta, joka sisältää mm. selkeät toimintaohjeet, turvajärjestelyt ja kriisinhallinnan jälkihoitomallit.

Tarkastuslautakunta: Kaupungin tulee edelleen kehittää keinoja henkilöstön kuulemiseen ja työhyvinvoinnin tukemiseen.

Kh:n vastaus: Kaupunginhallitus pitää henkilöstön kuulemista ja työhyvinvoinnin jatkuvaa kehittämistä ensiarvoisen tärkeänä. Hyvinvoiva, sitoutunut ja kuulluksi tuleva henkilöstö on kaupungin laadukkaiden palveluiden ja sujuvan arjen perusta. Kaupunginhallitus yhtyy tarkastuslautakunnan näkemykseen siitä, että näitä tukevia keinoja ja rakenteita tulee kehittää edelleen ja pitkäjänteisesti.

Kaupunki panostaa osallistavan johtamiskulttuurin vahvistamiseen, jossa esihenkilötyöllä ja avoimella vuorovaikutuksella on keskeinen rooli.

Kaupunki toteuttaa henkilöstölle suunnatut työhyvinvointikyselyt säännönmukaisesti, mikä takaa jatkuvan ja ajantasaisen tiedonsaannin työyhteisöjen tilanteesta. Kyselyjen tulosten perusteella kullekin työyksikölle vahvistetaan omat työyksikkökohtaiset työhyvinvoinnin kehittämissuunnitelmat, joilla varmistetaan, että korjaavat ja tukevat toimenpiteet viedään käytäntöön suoraan arjen työssä.

Kaupungin talouden tavoitteiden toteuttamiseen ja niihin liittyvät uhat

Tarkastuslautakunta: Kuntatalouden kiristyessä valtakunnallisesti kaupungin talouden vastuullinen hoitaminen korostuu entisestään. Ikääntyvä väestöpohja, väkiluvun muutokset sekä toimintamenojen rakenteellinen kasvu edellyttävät pitkäjännitteistä talous- ohjausta, investointien priorisointia ja jatkuvaa kehittämistä.

Kaupungin talouden tulevaisuuden näkymät ovat haastavat. Talous on edelleen rakenteellisesti alijäämäinen ja tasapainon saavuttaminen edellyttää usean vuoden ajan toteutettavia toimenpiteitä. Velkaantuneisuuden korkea taso merkitsee huomattavaa taloudellista riskiä ja korostaa tarvetta sopeuttaa investointitasoa ja tulorahoitus kestäväälle tasolle.

Verorahoituksen kehitys on maltillista, mihin vaikuttavat heikko työllisyystilanne ja yleinen talouskehitys.

Tarkastuslautakunta toteaa, että osittain taloudelliset tavoitteet saavutettiin osin vuoden aikana hyväksytyihin talousarviomuutoksiin. Tulevina vuosina keskeinen kysymys on miten kaupungin investointitaso ja velkakehitys sovitetaan yhteen siten että talous saadaan tasapainoon.

Harjavallan asukasluku oli 6572

Väestömuutoksesta -78 luonnollista väestömuutosta (syntyvyys / kuolleisuus)

Koulukeskushankkeen kustannukset (korkoriskit ja lisääntyvä velanotto)

Kh:n vastaus: Kaupunginhallitus jakaa tarkastuslautakunnan huolen kaupungin talouden tulevaisuudennäkymistä ja talouden haasteista. Kaupunginhallitus painottaa, että esitetyt uhat tiedostetaan organisaatiossa täysimääräisesti, ja niihin pyritään vastaamaan määrätietoisella, ennakoivalla ja talouden pidolla.

Kaupunki tunnistaa väestörakenteen muutoksen realiteetit – asukasluvun laskun 6 572 asukkaaseen ja merkittävän negatiivisen luonnollisen väestönmuutoksen (-78 henkeä) – sekä ikääntyvän väestöpohjan tuomat haasteet, jotka luovat painetta toimintamenoille verorahoituksen kehityksen ollessa maltillista. Väestön kasvattaminen on vallitsevassa tilanteessa suuri haaste, mutta tähän pyritään vastaamaan määrätietoisella elinvoimapolitiikalla, houkuttelemalla alueelle uusia yrityksiä ja työpaikkoja sekä kehittämällä kaupungin vetovoimatekijöitä, laadukasta asuntokantaa ja asumisen edellytyksiä.

Pitkäjännitteinen talousohjaus ja investointien tiukka priorisointi ovat välttämättömiä, jotta edellytykset kasvulle voidaan turvata. Korkea velkaantuneisuustaso muodostaa huomattavat taloudelliset riskit, minkä vuoksi kaupungin investointitaso ja tulo- ja palvelurahoitus on sopeutettava kestävälle tasolle.

Kuntalaiset

Tarkastuslautakunta: Harjavalan kaupungin tulee osaltaan varmistaa, että kaupunki tuottaa yhteistyössä Satakunnan Hyvinvointialueen sekä järjestöjen ja yhdistysten kanssa harjavaltaisille laadukkaita ja kustannusvaikuttavia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluita.

Kh:n vastaus: Kaupunginhallitus yhtyy tarkastuslautakunnan näkemykseen ja korostaa, että hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (hyte) on sote-uudistuksen jälkeen kunnan keskeisimpiä lakisääteisiä tehtäviä. Kaupunki on sitoutunut varmistamaan, että harjavaltaisille on tarjolla laadukkaita, ennaltaehkäiseviä ja kustannusvaikuttavia hyte-palveluita. Tämä edellyttää saumatonta ja jatkuvaa yhteistyötä eri toimijoiden välillä.

Tämän yhteistyön yhtenä perustana ja raamina toimii vuoden 2025 aikana hyväksytty Satakunnan kuntien, Satakunnan hyvinvointialueen ja Satakuntaliiton yhteinen strateginen kumppanuussopimus. Sopimus toimii ylätasoin puitesopimuksena, joka sitoo osapuolet yhteiseen tilannekuvaan ja määrittää selkeät yhteistyörakenteet sekä vastuunjaon. Puitesopimuksen pohjalta laadittavien ja vuosittain päivitettävien toimenpidesuunnitelmien avulla varmistetaan, että kaupungin omat palvelut (kuten liikunta-, kulttuuri- ja nuorisopalvelut) ja hyvinvointialueen tuottamat palvelut muodostavat sujuvan kokonaisuuden.

Kaupunki tunnistaa myös kolmannen sektorin korvaamattoman roolin. Järjestöjen ja yhdistysten toimintaedellytyksiä ja kumppanuutta tuetaan aktiivisesti osana tätä kokonaisuutta, sillä ne tuovat asukkaille merkittävää sosiaalista ja yhteisöllistä lisäarvoa.

Tarkastuslautakunta: Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä sitä, että hyvinvointisuunnitelma pitää sisällään tavoitteita lapsia ja nuoria, työikäisiä ja ikääntyneitä koskien, mutta tavoitteiden osalta otetaan huomioon erityisesti heikossa asemassa olevat kuntalaiset, ”koko elämänkaaren ajan”.

Kh:n vastaus: Kaupunginhallitus pitää tarkastuslautakunnan huomiota erittäin tärkeänä ja jakaa näkemyksen siitä, että hyvinvointisuunnitelman tulee kattaa asukkaat koko elämänkaaren ajan vauvasta vaariin.

Hyvinvointisuunnitelman ja -kertomuksen valmistelussa varmistetaan, että tavoitteet ja käytännön toimenpiteet jaetaan selkeästi eri ikäryhmiin: lapsiin ja nuoriin, työkäisiin sekä ikääntyneisiin. Samalla läpileikkaavana periaatteena pidetään sitä, että resurssit ja matalan kynnyksen ennaltaehkäisevät palvelut kohdistetaan niille, joilla syrjäytymisen, yksinäisyyden tai terveysongelmien riski on suurin. Tällä kohdennetulla työllä edistetään arjen turvallisuutta ja kavennetaan harjavaltaisten välisiä hyvinvointieroja.

Tarkastuslautakunta: Tarkastuslautakunta toteaa, että Hyte – tiimin (Hyte) toiminnan vakiintuminen edesauttaa jatkossa vaikuttavan hyvinvoinnin tekemistä.

Kh:n vastaus: Kaupunginhallitus yhtyy tarkastuslautakunnan näkemykseen siitä, että Hyte-tiimin (hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tiimi) toiminnan vakiinnuttaminen ja vahvistaminen on keskeisessä roolissa pitkäjänteisen ja vaikuttavan hyvinvointityön varmistamiseksi. Monialainen ja vakiintunut tiimi luo pysyvän rakenteen kaupungin eri toimialojen väliselle yhteistyölle sekä yhteistyölle ulkoisten kumppaneiden kanssa.

Kaupunki sitoutuu tukemaan Hyte-tiimin toimintaedellytyksiä ja varmistamaan sen aseman osana kaupungin johtamis- ja suunnittelujärjestelmää. Toiminnan vakiintuessa painopistettä siirretään yksittäisistä projekteista jatkuviin, indikaattoreilla seurattaviin prosesseihin. Tämä mahdollistaa hyvinvointityön vaikuttavuuden tarkemman arvioinnin ja varmistaa, että tehdyt toimenpiteet vastaavat todellisia, tiedolla johdettuja tarpeita.

Tarkastuslautakunta toteaa lisäksi: Tarkastuslautakunnan arvion mukaan kaupunkia on kokonaisuutena johdettu ja hoidettu huolellisesti. Kaupunginvaltuuston hyväksymät toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet pääosin. Talousarvion noudattamisohjeiden mukaan sitova tavoite katsotaan toteutuneeksi, jos kaikki sen talousarviossa määritellyt mittarit toteutuvat. Yhdenkin mittarin toteutumattomuus tarkoittaa sitä, ettei tavoite toteudu. Toimialojen tavoitteilla on vaihteleva määrä mittareita. Mikäli tavoitteelle on asetettu runsaasti mittareita ja yksikin jää toteuttamatta, tavoite jää toteuttamatta.

Talouden haasteena tulevana vuosina nähdään erilaiset rakennemuutokset sekä vaikutukset valtionosuustilityksiin ja velka määrän voimakas kasvu.

Maailmalla tapahtuvat muutokset.

Kh:n vastaus: Kaupunginhallitus panee tyytyväisyydellä merkille tarkastuslautakunnan arvion siitä, että kaupunkia on kokonaisuutena johdettu ja hoidettu huolellisesti ja että valtuuston asettamat tavoitteet ovat toteutuneet

pääosin. Kaupunginhallitus jakaa kuitenkin lautakunnan huolen talousarvion sitovuussääntöjen jäykkyydestä tilanteissa, joissa yksittäiselle tavoitteelle on asetettu suuri määrä mittareita.

Kaupunginhallitus kuitenkin myös toteaa, että vaatimus siitä, että kaikki painopisteen toteutumiseen liittyvät mittarit on saavutettava voi johtaa turvallisuushakuihin painopisteiden ja mittareiden asettamiseen, jossa pääpaino on mittarin saavuttamisessa rohkean tavoitteenasettelun sijasta.

Kaupunginhallitus tunnistaa myös tulevien vuosien vakavat taloudelliset haasteet. Velkamäärän voimakas kasvu, ennakoimattomat valtionosuusmuutokset, suuret rakennemuutokset sekä maailmanpoliittisen ja -taloudellisen tilanteen heijastukset vaativat kaupungilta jatkuvaa varautumista, sopeutumiskykyä ja tiukkaa talouskuria.